

Izšla vsak dan razen
podelj in praznikov.
Issued daily except Sun-
days and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni
prostor:
2657 E. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX.

Cena lista
je \$5.00

Registered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 30. aprila (April 29), 1926.

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 101

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOČ MONOPOLISTOV ZA RAZ- PEČAVANJE BLAGA NARAŠČA IN SE RAZTEZA NA VSE STRANI

To dejstvo se je odkrilo pred
kongresnim zborničnim odse-
kom za meddržavno in tuje-
zemsko trgovino pri javnem
zaslišanju.

Washington, D. C. — Pred
kongresnim zborničnim odsekom
za meddržavno in tujezemsko
trgovino se vrši zaslišanje o
Kellyjevi predlogi. Ta predloga
določa, da se obdrži stalna cena
za blago, ki nosi trgovsko znam-
ko. To zaslišanje pred tem od-
sekom je pa odkrilo, da veržne
in departementne trgovine in pro-
dajalne ustvarjajo monopol za
razpečavanje blaga v marsikate-
rem kraju v deželi. Te velike
trgovske družbe sigurno in po-
lagoma ubijajo s pomočjo kon-
kurence male in samostojne tr-
govce. Ta proces, ako se bo ta-
ko razvil še nadalje, vodi kon-
čno v centraliziran monopol za
prodajo blaga.

Kongresnik Kelley iz Pitts-
burgha želi, da postanejo legal-

ne take pogodbe, s katerimi to-
varnar prisili trgovce na drobno,
da prodajajo produkte po enaki
ceni. Ta zakon je naperjen pro-
ti veržnim in departementnim
trgovinam, in se nanaša na stal-
ne produkte, ki prihajajo v tr-
govino.

William H. Ingersoll, ravnatelj
za razpečavanje blaga pri Inger-
soll Watch kompaniji, je izjavil,
da se v New Yorku, Philadelphiji
in drugih velikih središčih
produkti ne morejo spraviti v
denar, ako se ne zanimajo zanje
dve ali tri kompanije, ki imajo
veržne ali departementne trgo-
vine. To je nov in zelo nevar-
en monopol. Zdaj imamo kakšnih
1,300 sistemov za prodajanje
grocerijskega blaga v veržnih
trgovinah, za prodajanje zdravil
pa 1,279, za prodajanje mešane
trgovine pa 1,058.

Izrazil se je, da po njegovem
mnenju 98 odstotkov samostoj-
nih trgovcev zagovarja postavbo,
ki preprečuje znižanje cen.

Železniške družbe mno- že delavce na progah

Izmenjavale bodo železniške
tračnice in prage. — Na ne-
katerih železnicah so že pri-
čeli z delom. — Mezda je niz-
ka. — Največ se vidi na pro-
gah mehiških delavcev.

Chicago, Ill. — Šest železni-
ških družb, katerih proge tečejo
po severozapadu je naznanilo, da
bodo letos potrebovale na svojih
progah več delavcev. Izmenja-
vale bodo železniške tračnice in
prage, nasipale proge itd. Teh
delavcev bodo potrebovale blizo
19,000. Te železniške družbe so
Great Northern Pacific, St. Paul,
Omaha, Soo Line in Min-
neapolis & St. Louis.

Burlington železniška družba
je že pričela z delom blizo Chica-
ga in drugje. Delavci so veči-
noma mehiškanci. Organizirani
so v skupinah kot vojaška ar-
mada. Delavski vlaki jim služi-
jo za bivališča. V teh vlakih
prenočujejo in obdružujejo. Mezda
je majhna, delo je težko.

BERAŠKE PLA- ČE V TOVARNAH JUŽNIH DRŽAV

Tovarnarji se seveda bahajo s
prosperiteto. — Ne povedo pa-
da ta prosperiteta prihaja od-
toda, ker imajo oni velike do-
bičke, delavci pa žive v bedi in
pomanjkanju.

Knoxville, Tenn. — Tukaj se
poje velika slava prosperiteti, ki
po mnenju delavskih izkorišče-
valcev prihaja zaradi električne
sile, ki je zelo poceni. To elek-
trično silo oddaja hidro-elek-
trično podjetje, ki ga lastuje
Aluminum kompanija. Najbolj
glasno pa poje to slavo tukajš-
nja trgovska zbornica. Ona
pravi, da je tukaj pravi podjet-
niški paradiz, ker je delavna
moč belopoltnih domačinov tudi
poceni.

Težak zaslužil samo dvanajst
dolarjev na teden. Kako težak
prehrani sebe in svojo družino
in vrhote ostane še pošten, te-
ga trgovska zbornica ne pove.
Ako bi hotela to povedati, bi mo-
ra lazi reči, da težaška družina z
očetom vred hodi okoli vedno
gladna in v stari in ponošeni
obleki, med tem ko oni, ki izkoriš-
čajo njegovo delavno moč, tone-
je v obilnosti in imajo vse živ-
ljenske ugodnosti. Redki so
tisti težački, ki zaslužijo po pet-
najst dolarjev na teden. Izučni
delavci zaslužijo od \$20 do \$25
tedensko. Delati pa morajo v
tednu do 57 ur. V tekstilnih to-
varnah so pa prave beraške mez-
de. Najnižja mezda v teh tovar-
nah je deset in pol centa na uro.
Tisti, ki zaslužijo največ, a ti so
zelo redki, pa dobe po \$35 na te-
den.

Preiskava, ki jo je izvršila
skupina bivanismanov, je dognala,
da delavstvo v tem mestu ob-
stoji iz 843 belopoltnih doma-
činov in od teh jih je 1.3 rojenih
v tujemstvu.

Pletenarski delavci prejme-
jo za dvanajst parov nogavic 38
centov, medtem ko organizirani
delavci v severnih državah in v
enakih tovarnah prejmejo \$1.20
za dvanajst parov nogavic.

Nova znamenja revolte v Rumuniji

Iz Bolgarije poročajo, da so na
Rumunskem veliki izgredi. Br-
zojavna zveza je pretrgana na
meji.

Sofija, Bolgarija, 29. apr. —
Bolgarski listi danes poročajo o
znamenjih vojaške revolte v Ru-
muniji. Zveze brzojave in radia
so pretrgane na rumunski meji.
Obenem so prišla privatna poro-
čila o velikih izgredih v notra-
njosti Rumunije. Premier Ave-
rescu se je pred par dnevi odpe-
ljal v Besarabijo, kjer preiskuje
razmere.

Kazenska ladja "Success" se je
vrnila v Chicago.

Chicago. — Bivša angleška
ladja "Success", najstarejša plo-
veča ladja na svetu in muzej an-
gleške brutalnosti ter arimate iz
18. in 19. stoletja, se je vrnila v
Chicago, kjer bo zopet na ogled
občinstvu. Več ko pol milijona
ljudi si je želeli ogledati to ladjo.
Letos se nahaja ob mostu Madi-
son ulice.

jojiči in avtomobil, ki jih kro-
ja ne predere. Butlerarji in po-
bojniki imajo že strojne puške,
kmalu bodo imeli tudi tiste jo-
piče in avtomobile.

Mrtiški oglednik Wolff se z
grozo vprašuje, kam se pridemo
v Chicago, če bo šlo tako naprej.
Najbolj čudno pa se mu zdi, da
kak pomočni državni pravdnik i-
ma take teane in prijateljske
zveze z elementi, ki bi jih mo-
ralo državno pravdnštvo z vse-
mi silami preganjati.

Nekaj je gnilega v državi
Danski...

Krznarski tovarnar na- padel delavca z nožem

Ranjenega delavca so prepeljali
v bolnišnico. — Suknarski de-
javci zahtevajo, da se jim
plača stara mezda.

New York, N. Y. — Jacob Lip-
ton, newyorški tovarnar, je napal-
del organiziranega krznarskega
delavca s krznarskim nožem, ko
je prišel v delavnico, da se pre-
priča, ako v nji delajo stavkoka-
zi. Obrezal ga je z nožem po
obrazu, rokah in životu. Prepe-
ljali so ga v bolnišnico. Bil je
zelo slab, ker je izgubil veliko
krvi.

Tovarnarja so seveda aretirali
in pride pred sodišče na obtož-
bo, da je izvršil napad z name-
nom, da izvrši uboj.

Pittsfield, Mass. — Suknarski
delavci iz petih suknerskih to-
varen v Pittsfieldu so po svojih
zastopnikih apelirali, da se vzpo-
stavi stara mezda, ki je bila v
veljavi, preden je bila znižana za
deset odstotkov. Lani v mesecu
avgustu so delavci zastavkali.
Na to so bile njih zahteve izro-
čene razsodišču. To razsodišče
je pa odločilo proti njim, ker so
se jim zdeli tovarnarji tako si-
romašni, da ne morejo izhajati,
ako ne znižajo mezde. S tem
razsodiščnim odlokom je bila de-
lavcem storjena krivična krivica.

Ogrski rudarji tabo- rijo pred Budapešto

Osemtisec rudarjev z ženami in
otroci se noče giniti s mesta,
dokler ne dobe pomoči.

Dunaj, 29. apr. — Osemtisec
rudarjev z ženami in otroci je
priromalo pred Budapešto s za-
htevo, da jim mora vlada dati
dela ali kruha. Rudarji so brez
dela. Rudarska armada tabori
pred mestom v silno bednem po-
lozju. Dva dni, odkar so na po-
tu, niso nič jedli in večina je v
capah. Nagi dojenčki, katere dr-
že sestradane žene na rokah, iz-
gledajo kakor okostnjaki.

Rudarji izjavljajo, da se ne
ganejo iz mesta, dokler jim vla-
da ne da pomoči. Policijska in vo-
jaštvo ne pustita siromakom v
mesto, kamor so bili namenjeni.

ALI SME DRŽAVNA MILICA VOHATI ZA LIKERJEM?

V Williamson okraju so z mili-
čarji brskali za žganjem.

Springfield, Ill. — V sredo po-
polodne se je v Marionu, okraj
Williamson, državni pravdnik
Arlie Boswell poslužil državne
milice pri svojem suhaškem po-
hodu. V neki prazni farmaki hiši
ob državni cesti iz Mariona v
Harrisburg so našli 250 zabojev
piva.

Poročilo o tem izrabljanju dr-
žavne milice je tu zbudilo precej

Kitajsko ljudsko čete odbile napad

Militaristi imajo silne izgube:
več tisoč mož je bilo ubitih v
napadu na prelaz.

London, 29. apr. — Pekingski
poročevalci je večeraj brzojavili
"Daily Mailu", da so čete man-
džurskega diktatorja Čangtsai-
na in centralnokitajskega dikta-
torja Vupeifuja izvršile tri skup-
ne napade na hribovite pozicije
kuominčuna v okoliščini prelaza
Nankov, toda vsi trije napadi so
bili odbiti s katastrofalnim re-
zultatom za napadalce. Več tisoč
mož zavezniške armade je bilo
ubitih in še več je ranjenih.

Kitajska je še vedno brez cen-
tralne vlade. Čangtsai in Vu-
peifu se še nista zedinila.

LJUDSTVO V NEMČIJI BO GLA- SOVALO O KONFISKACIJI VSEH PREMOŽENJ BIVŠIH VLADARJEV

Socialistična predloga za razla-
stitev dinastij, katere je pod-
pisalo 12 milijonov volilcev, je
propadla v parlamentu in zdaj
pouje na referendum.

Berlin, 29. apr. — Socialistič-
no-komunistična predloga za
konfiskacijo vsega premoženja
bivših nemških monarhov, obo-
rožena s klavzulo referendumu,
je bila večeraj poražena v nem-
ški zbornici. Predloga ni dobila
potrebne večine glasov in zdaj
pouje na splošno glasovanje.
Nemška republikanska ustava
določa, da vsako vprašanje re-
šuje večina gre lahko na refe-
rendum, če tako zahteva naj-
manj štiri milijone volilcev a
svojimi podpisli. Predloga mora
dobiti najmanj dvajset milio-
nov glasov, predno je sprejeta.

Predloga za konfiskacijo dina-
stičnih premoženj je podpisalo
dvanajst milijonov volilcev, to-
rej dvakrat več kot je bilo treba.
Socialisti in komunisti, ki so in-
icirali predloga, so prepričani,
da dobi več ko 20 milijonov gla-
sov. Referendum se vrši 30. ma-
ja in bo prvi v Nemčiji.

Boj za konfiskacijo premože-
nja bivšega cesarja in ostalih
kraljev, princev in vladajočih
rodbin, ki se cenil na okrog dve
milijardi in 600 milijonov zlatih
mark, traja že dolgo časa. Spode-

Ameriška vlada zahteva, da Italija izpusti Abbotta

Rim, 29. apr. — Ameriški po-
slanik Fletcher je danes infor-
miral Musolinijevo vlado, da je
najbolje, če izpusti mladega A-
meričana Johna Adamsa Abbot-
ta iz zapore. Abbott je bil are-
tiran pred par dnevi na obtožbo
italijanskega vodnika, da je go-
voril žaljivo o Musoliniju. On
pa taj, da je kaj govoril o Mus-
oliniju, pač pa si je vodnik iz-
misilil obtožbo, da bi se maščeval
nad Abbottom, ker ga je preto-
pel.

ALI SME DRŽAVNA MILICA VOHATI ZA LIKERJEM?

vzemirjenja. Castniki v gene-
ralštabnem oddelku so takoj iz-
razili svoje mnenje, da se illinoi-
skih čet ne sme uporabljati v
suhaške namene. Državno milico
se sme poklicati na pomoč edino
v slučaju, če se je bati kakih iz-
gredov, da vzdržujejo red in po-
stavo.

Marionski slučaj dokazuje, ka-
ko predrni postajajo fanatični
suhači. Ni jim dovolj veliko šte-
vilo suhaških agentov, ampak
radi bi strahovali ljudstvo celo
z vojaštvom.

Premogovniška predloga odobrena v odseku

Senatni odsek za vzgojo in delo
je priporočil Copelandovo pre-
dlogo glede zaseženja pre-
mogovnikov v slučaju stavke.

Washington, D. C. — Senatni
odsek za vzgojo in delo je 28. a-
prila odobril Copelandovo pre-
dlogo, katere daja predsedniku ob-
last, da lahko v imenu zvezne
vlade zaseže premogovnike in jih
obratuje pod vodstvom posebne
zvezne komisije v slučaju sploš-
ne stavke. Komisija ima tudi ob-
last prodajati premog po pri-
mernih cenah. Predloga krije
vsa okrožja mehkega in trdega
premoaga.

Predloga najbrž ne pride v
razpravo in na glasovanje v tem
zasedanju kongresa.

ni vladarji namreč zahtevajo od-
škodnino za svoja premoženja,
ki so bila zaplenjena v revoluci-
ji; zahtevajo ogromne vsote.
Monarhistične stranke podpirajo
zahtevo, delavske stranke — ki
so izvajale revolucijo — pa od-
ločno nasprotujejo in zahtevajo,
da ljudstvo, ki je danes gospodar
premoženj, ne plača bivšim vla-
darjem niti feniga odškodnine.
Socialisti in komunisti, ki so se
zedinili v tej zahtevi, zahtevajo,
da naj ljudstvo odloči.

Monarhisti so večeraj vrtili
krinko z obraza in odprto pove-
dali v zbornici, da referendum
pomeni odločitev o republikli ali
monarhiji in oni so za povratek
kajzerja. Dobro — so odgovorili
socialisti — pa naj ljudstvo od-
loči.

Nemška vlada stoji med obema
ekstremoma in bi rada kom-
promisirala. Vlada bi rada pre-
vedla referendum, ker se boji
posledic. Demokratje — ne val,
toda večina — klerikalci in "fol-
kovi" podpirajo vlado. Kompromis,
ki so ga predložili demo-
kratje, se glasi, naj posamezne
nemške države rešijo to zadevo;
lahko zaplenijo premoženja, če
hočejo, toda bivšim vladarjem
morajo dati primerno pokojnino.
To je pa toliko kot odškodnina,
zato so delavske stranke proti
vsakemu kompromisu.

Novi krvavi iz- gredi v Mehiki

Nahujkšana množica vernikov
bila dva vojaka. Dva morda
aretirana. Vlada zahteva zaprtje
cerkve in jih porabi v druge
svrhe.

Mexico City, 29. apr. — Vče-
ra so izbruhnili krvavi spopadi
v Zitacuaru med vojaškimi še-
tami in pripadniki katoliške du-
hovščine. Velika množica verni-
kov, zlasti žensk in otrok, je pri-
šla pred mestno hišo, kjer so
razpravljali o redukciji števila
duhovnov. Vojaški poveljnik
Ruiz je ukazal množici, naj se
razide, toda množica ga je na-
padla in zabodla k smrti. Neki
drugi vojak je bil tudi ubit. Dru-
gi poveljnik je nato ukazal stre-
ljati in množica je hitro pobeg-
nila. Nekaj oseb je bilo ranjenih.

Mexico City, 29. apr. — Vlada
je večeraj naslovila ultimatum
na cerkveno oblast v državi Micho-
acan, da zaseže vse cerkve in jih
porabi v druge namene, ako ne
bodo v enem tednu odprte vsaki
službi. Cerkvena oblast je nam-
reč dala cerkve zapreti v znak
protesta proti redukciji duhov-
ništva. Mehška ustava se glasi,
da so vse cerkve in druga cer-
kvena poslopja last republike, ki
jih posojuje cerkvenim občinam.

Dva škofa sta bila aretirana
na obtožbo, da sta hujkala lju-
di na vstajo. Škof Caruana, pa-
pežev delegat, je bil obsojen, da
naj zapusti Mehiko, Caruana je
pa odgovoril, da pojde takrat,
kadar bo pristiljen iti.

NAROČNIKOM.

Prvi maj je po prvih S. N.
P. J. praznik za vse občestvene
in gl. odbornike v glasovni ura-
di, vlad česar Prosveta jutri ne
izide.

Baroni premoga se upi- rajo regulaciji industrije

Oni pravijo, da so postave za re-
gularjanje industrije nepotre-
bne. — Ravnotake trdijo, da
cene za premog niso previso-
ke.

Washington, D. C. — Premo-
govniški podjetniki s polja me-
hkega premoga ne marajo nobene
regulacije v premogovniški in-
dustriji.

Tako je jedro izjave Harry L.
Gandyja, tajnika podjetniške
organizacije za premogovniške
podjetnike, ki je poznana pod
imenom National Coal Assn. To
izjavo je Gandy podal pred kon-
gresnim zborničnim odsekom za
meddržavno in tujezemsko tr-
govino. Ta odsek obdržava za-
slišanje, da dožene, kako naj se
premogovniška industrija ura-
vna.

Gandy je izjavil, da podjetniki
ne žele nobenih postav za ura-
vnavanje premogovniške indus-
trije. Ako bo pa kongres spre-
jel take postave, tedaj bodo po-
jetniki nastopili pred sodiščem,
da se take postave proglašajo za
neustavne.

Povdarjal je, da ni res, da so
cene za premog previsoke. Trdil
je, da je premog pri rudniku ce-
neje na prodaj, kakor kje drug-
je na svetu.

Sluši se, da bo odsek vseeno iz-
delal nekakšno predlogo za ura-
vnavanje premogovniške in-
dustrije in sicer samo za vzpo-
stavljenju komisije, ki ne bo
imela nobene moči, ampak bo
zbirala fakte in jih objavila vsak
teden.

RUDARJI ZASTAVKALI ZA- RADI ZAUPNIKA PRI TEHTNICI

Sugar Notch, Pa. — Antracit-
ni rudarji so zastavkali v premo-
govniku štev. 9. Lehigh & Wil-
kes-Barre kompanije, ker je
kompanija nabila lepake, na ka-
terih se je čitalo; da družba na-
stavi takega delavca pri tehtni-
ci, ki je všeč nji in ne onega, ki
ga izberejo ali izvolijo delavci.

Delavci so izjavili, da ne popu-
ste od svojega zaupnika pri
tehtnici in obenem so obtožili
družbo, da pusti odhajati slab in
neporaben premog v tretjo ob-
navadnih delavnih urah.

Nadškof in škofje ubiti v Ukra-
jni.

Berlin, 29. apr. — Nadškof
Baziljevski, ustanovitelj nove
ukrajinske cerkve, je bil ubit na
cerkvenem kongresu v samostanu
v Lubninu, kakor poročajo iz
Varšave. Z njim vred je bilo u-
bitih več škofov nove cerkve.
Morilec so udrl v zborovalno dvo-
rano, izvršili svoje delo in ubili
nepoznani.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (Izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincin \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za izposojnino \$6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$6.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (March 31, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

SLAVA PRVEMU MAJNIKU—DELAVSKEMU PRAZNIKU!

Minila je dolga in ostra zima in hitro se budi življenje v naravi. Pred nami je prvi majnik — zgodovinski praznik mednarodno organiziranega delavstva. Nobeden posvetni vladarjev in cerkvenih knezov ga ni zapovedal praznovati. Mednarodni delavski in socialistični kongres v Parizu leta 1889 je določil, da na prvega maja delavstvo po vsem svetu ustavi delo in povzdigne svoj glas za svoje pravice.

Nobena pratika, nobeden koledar razen delavkega ne pove, da bo na ta dan na milijone delavcev praznovalo po širnem svetu in protestiralo proti obstoječim krivicam in socialnemu neredu, izkoriščanju in oduševanju. V običajnih koledarjih so zaznamovani le prazniki, ki jih cerkveni in posvetni mogotci vsilijo ljudstvu. V teh koledarjih in pristikah ni prostora za praznike, ki jih določa delavstvo, to je oni razred, ki s svojim umom in rokami ustvarja vse, kar človeštvo potrebuje za življenje. Brez delavcev bi bil svet prazen in pust.

Prvi majnik kot praznik je delavstvu simbol, da se delavstvo tako sigurno osvobodi mezdne sužnosti, kot se zemlja suče okoli solca, kakor za dnevom pride noč, za nočjo pa zopet dan. Delavstvo se veseli prvega majnika, ker ga izpodbuja k novim bojem in ga oživlja in navdušuje za ideale: svobodo, enakopravnost in bratstvo. Prvi majnik govori delavstvu, da se ustavi ves aparat za blagovno produkcijo in distribucijo, ako je to njegova trdna volja. In ta delavska armada, ki praznuje prvi majnik kot delavski praznik, se veča od leta do leta in se zlija v nepremagljivo moč, kar govori delavstvu, da se krha in drobi moč kapitalizma, da končno razpade in da se na njegovih razvalinah in podrtinah zgradi nov in pravičen socialistični družabni red.

Delavstvo se veseli na eni strani, da se veča in množi delavska armada, ravnotako se pa žalosti, da je priča najgrših kapitalističnih zločinov.

Vsled svetovne vojne, ki je nastala zaradi kapitalističnih spletk na eni strani, na drugi pa zaradi častilakomnosti in vladajočih kronanih vladarjev, je zadela delavstvo v Evropi silna beda. Po sklenjenem miru je padla vrednost denarja, produkcija blaga je bila razorganizirana in na milijone delavcev je bilo pahnenih v največje siromaštvo. Takozvani državniki se pa iz svetovne vojne niso ničesar naučili. Oni ravnotako hujskajo k piemenskemu, narodnemu in verskemu suveranizmu, kot se je to godilo pred izbruhom svetovne vojne. Tako hujskanje pa ne more roditi drugega kot novo svetovno vojno, ki prinese tragedijo za vse človeštvo. Mussolini v Italiji hujsko odprto k novi vojni. On že pripravlja puške, topove in drugo morilno orodje zase in svoje zaveznike, da prične s klanjem ob ugodni priliki.

Vsa Evropa se nahaja v nekakšnem mrzličnem stanju. Vlade pomnožujejo svoje vojaštvo in izdelujejo morilno orožje, ne mislijo pa na znižanje oboroževanja na morju, na suhem in v zraku. Te vlade se večinoma imenujejo krščanske. In če pride do nove vojne, bodo krščanski duhovni raznih veroizpovedanj zopet blagoslovili armade, kakor se je to zgodilo v svetovni vojni. In ti duhovni trdijo sami, da so nasledniki onega, ki je rekel: "Kdor z mečem končuje, bo z mečem končan."

Opasnost za novo vojno je torej velika. Delavstvo vsega sveta mora na prvega majnika zaklicati: "Dosti je bilo prelite človeške krvi v zadnji vojni in čas je, da izpremenimo morilno orožje v poljedelsko in drugo orodje, s katerim se izdelujejo produkti, ki jih človek potrebuje za življenje."

Protest razredno zavednega delavstva mora biti močan, da ga bodo čuli kapitalistični mogotci širom sveta, da se ne bodo drznili izzvati nove vojne, k starim kapitalističnim zločinom nagraditi nove, hujše in grše.

Proč s predpravkami in privilegiji, enake dolžnosti in pravice za vse, bodi klic milijonov izkoriščanih in zatiranih po širnem svetu na delavski praznik — prvega majnika.

Ta dan manifestirjamo vaj za svetovni mir, za odpravo krivic, ki jih uživa delavstvo, za vzpostavljeno enakih dolžnosti in pravic in za odpravo kapitalističnega gospodarskega sistema.

Periodična bolezn kutarake deco

Čitatelji Prosvete vedo že davno, da so čikaški kutarski kvaki, ki kramarijo in sleparijo z vero, na razumski stopnji 10letnega paglavca. V svojem businessu so prefrignari kakor židje, odrastli židje, ampak v presojanju, logiki in taktiki so deca, ki kaže jezik, zmerja, pači obraz in sploh počenja reči, ki jih delajo pobalini. To pa oni imenujejo "boj za katoliška načela, delo za izobrazbo in — bognasvaru! — boj za delavske koristi!"

Kvakersko kliko (kvak je quack, mazač) že precej časa loči močan krč. Klika si je namreč nadela nalogo, da "reformira" S. N. P. J. in njeno glasilo, kakor je "reformirala" in spravila pod svojo komando jolietako jednote. Kvake je nekdo nabufal, da bo to lahko delo. Ker pa klika spoznava, da je to prokletno težko in nehalno delo, je zbežala same jeze. Kako ne bi? Pet let že zaklinjajo člane S. N. P. J., naj za božjo voljo poslušajo njih, pa ni odziva. Pred konvencijo v Clevelandu 1921 so napovedali polom v jednoti, pa ni bilo nič. Enako napoved so dali pred zadnjo konvencijo v Waukeganu. Zopet nič. Člani se ne zmenijo za sleparje z vero in voljo delegate in odbornike po svoji volji, delajo pravila in druge sklepe po svoji volji ter sploh delajo po svoji volji. Vsi apeli, pozivi, mile prošnje, zahrbtnje intrige, nadlegovanje naših tajnikov in ves "crooked work" kvakov je zastoj. Članstvo S. N. P. J. se ne gane; ono gre svojo pot naprej. Zato jih lomijo krč, periodični krč, in v takih krčnih trenutkih počenja reči, katerim se mora vsak pameten človek amejati.

Tak moment je bil ta teden, ko so priobčili pismo nekoga, o koga iz Colorada. Eno samo pismo imajo — in še tega je moralo kdo drugi diktirati — pa so ga priniseli pod debelim naslovom: "Če celo prvo stran: 'Taka je sodba ameriško-slovenske mladine o 'Prosveti'!' — Hahaha! Kakor otroci. Edino ljudje z otročjo pametjo morejo biti tako banalni. Sodba ameriško-slovenske mladine! — pa se je glasila ena sama deklica, ki se sama ne ve, kaj hoče in kaj dela. Stara je 16 let in seveda vzgojena katoliško, ker drugače bi ne pisala tako nesmiselnosti in tako surovo. Piše se Mary Major in doma je iz Fredericka, Colo.

To je tista "strašna sodba", katero so nam kvaki napovedali, ko so adresirali na Prosveto ultimatum pred dvema tednoma. Hahaha! Kakšna deca! Ni čuda, da je bila "generalna ofenzivna kampanja" — dud, miška! Coloradeški otrok ima vsekakor Černetov slovar za izobrazbo katoličanov. V "strašni sodbi" — v pismu — se poslužuje besed kot "low dogs", "low down cowards", "sneak like a dog" itd. To so krilate besede magične formule za "pananje" avobodomisleccev, katero je predpisal "častiti" A. M. Skelly, O. P., v brošuri "Catholic Education". Edino v katoliškem tisku in pa katoliških govornicah so take besede, ki kažejo neizmerno ljubezen do bližnjega in visoko izobrazbo!

Kvaki lahko čitajo pisma ameriško-slovenske mladine v Prosveti vsako sredo. Nič ne bi škodilo nadebudni coloradeški puncici, če bi jo kdo opozoril na dotične dopise, da bi se vsaj naučila malo dostojnosti, če že drugega ne.

Krčev pa še ni konec. Kvakerski urednik franciškankega neunijskega lista je bil tako iz sebe, ko je prejel prvo pismo od mlade punce, da jo je v posebnem članku proklamiral za — Miklovo Zala in junakinjo Uršo, ki bo zdaj "vodila križarsko armado na brezverske Turke!" — Hahaha! Ta pa je dobra za "slapstick" komedijo.

Kvaki so s to najnovejšo otročjo prezentacijo obsodili sami sebe. Vnovič so pokazali, da so jako slabi diletantji, silno zeleni taktičarji in neprekosljivi le v pobalinski banalnosti. V isti številki kutarskega organa je tudi sheboyganški neotesani fajmošter Černe hakačal več ko eno stran. S tem neotesancem se pomenimo v eni prihodnjih številki Prosvete. Toda z njim bomo kratki, kar se tiče uredništva. Naši čitatelji ga že poznajo, za Černetove terjance in terjalko pa Prosveta ne piše.

prto delavnico, se nič več ne ozira na nas ali na unijako lestvico. Kar naenkrat je nastopila po uradih plakate z razglašanjem plačilne lestvice iz leta 1917. Ako se ne podamo, so nam na plakatih ukazali, da se moramo spraviti iz kompanijskih stanovanj.

Tu je že dovolj povedano, da čitatelj ve, kako pravico uživamo organizirani rudarji v tej državi. Se tistega se ne drži kompanija, kar je sama podpisala. Kar v sužnost nas hočejo spraviti. Povem vam, da čeprav je že 28 let kar sem bil v Braziliji, pa se ni takrat tako godilo doli, kot se sedaj v tej deželi delavcem. Kdor misli, da to ni resnica, se lahko prepriča, če le ima kupe denarja, ker potem mu je vse svobodno. Kdor pa denarja nima, naj dela zastoj.

in tudi nočem biti. Dokler bomo imeli take organizacije pri U. M. W. ki bodo nespodobno govorili o delavskih podpornih organizacijah, ne pričakujemo dobrih uspehov, pa četudi se ti organizatorji štejejo najbolj radikalne in komuniste. — T. I.

O socialističnih nalogah.

Neffs, Ohio. — Vedno se pripravljam zopet oglašati se v našem neprecenljivem dnevniku Prosveti, ki vem, da se je vsakemu čitatelju priljubil, akoravno rev. Trunk ne more s škodljivimi predbacijami nikdar priti do kraja. Ravnotako mi pride naprej, kot bi gledal staro kravo, ki nima zob, da bi mulla dobro deteljo. Mislim, da mi veliko slovenskih naselbin, kamor bi ne zahajala Prosveta in tako se širi vedno bolj. Luč širi ta list med slovenskim v Ameriki in kaže rojakom pot do samostojnega prebivanja.

Naj mimogrede omenim v naši naselbini ustanovljeni klub socialistične zveze. Ne bpm se hvaliti s člani, da bi kdo morda mislil, kako velika trdnjava je tu, ker tu ni prav veliko Slovencev, da bi se strinjali s socialističnimi idejami, ali to rečem, da se ne bo tako hitro omajala, kot so pričakovali tisti, ki so jo hoteli uničiti. Mi gremo naprej s prepričanjem, da bomo prišli do boljše bodočnosti in da moramo delovati s duhom in mislijo, da bo enkrat zasijalo solnce tudi ubogemu proletariatu. Moje mnenje je, ako bi se tujezemski delavci malo bolj potrudili za dobavo državljanstva in bi se izkazali na volitvah, ter pokazali hrbet našim izkoriščevalcem, bi bili že dosegli to, za kar se bori zavedno delavstvo. Dosegeli bi bili že mnogo brez prelivanja krvi in sitnosti. Kdor zasleduje politiko, ve, da ima socialistična stranka sedaj samo enega v kongresu. Ta pa se bori za delavske pravice. Toda kaj bo eden, večina mora biti, ako hočemo doseči zmago. To je vzrok, da moramo sodrugi stopiti na noge in seznaniti našo organizacijo z državljani druge narodnosti. Seznanjati jih moramo z našimi idejami in s tem, po katerem pridemo do boljše obstanka na mirnem način. Dostikrat človek žuje povpraševanje, zanimanje med delavstvom, češ, kaj misli, koliko časa bo še taka družabna uredba. Prav je, zanimati se moramo, a tudi delati, če hočemo kaj doseči. Ko bomo delali, potem bomo šele ob letu lahko pregledovali vrste, koliko smo pridobili in napredovali. Uspehi nas bodo podžigali k še stalnejšemu delu in združitvi.

Delavci ne smemo pričakovati, da se bo dalo vse preurediti kar čez noč, kakor se glasi teorija nekaterih delavskih strank. Stopljenja bomo dobivali, če bomo vztrajno in zavestno delali. Ako ne, tudi tega ne bo. Noben nasilni akok nas ne bo emancipiral. Zgodovina nas uči, da to ni še nikoli šlo in tudi nikoli ne bo mogoče. Kaj tudi moremo pričakovati od stranke s par desetstotimi člani, ki zagovarja nasilno hitrico, medtem ko je vse ogromen narod sto milijonov ljudi drugega mišljenja? Učiti je treba, prepričevati in pridobivati z lepo besedo. Vsepieti je treba v milijonske mase zavest, da je vsak posameznik enako upravičen do življenja in dela. Ne nasilje, ne revolucija s orožjem, človeštvo bo rešila šola, znanost in višja morala. — Florian Pishek.

Iz slovenske farmarske kolonije v Kaliforniji.

Fontana, Cal. — Nedo dolgo tega smo čitali v "Glasu Naroda" dopis rojaka Matija Pogorela o razmerah na farmah in vinogradih v južni Kaliforniji. Omenja, da se je sestal v bližini San Bernardina s par slovenskimi družinami, ki zopet silijo nazaj na mrzli sever ter da je le malo pohvale čuti od njih, ki so kupili zemljo v južni Kaliforniji.

Tu v Fontani, oddaljeni samo 10 milj od mesta San Bernardina, nas je do sedaj naseljenih devet slovenskih družin. Poleg teh pa lastuje še več naših rojakov tu zemljo, največ vinograde; žive pa po večini še v 50 milj od tu oddaljenem Los Angelesu, čakaajo priliko, da bi tudi njim možno priselili se sem na svoja zemljišča. Doda se nam, da poznamo brez izjeme vse Slovence, ki so naseljeni na farmah v tej okolici vsaj 50 ali

40 milj naokoli, pa si ne moremo predstavljati, s kom bi bil govoril mr. Pogorelec, ker tu med nami žal ne poznamo nikogar, ki bi bil tako razočaran, kot piše mr. Pogorelec. Hvaležni bi mu tedaj bili, če bi nam poslal imena in pa naslove rojakov, na koje se nanaša njegov dopis, morda bi jim bili mi v stanu s čim kaj postreči in pomagati.

Nasprotno temu, kar piše mr. Pogorelec, mi smo vsi tu v Fontani z vsemi razmerami zadovoljni, kakor se nismo bili nikjer prej, četudi so nekateri od nas prepotovali že celo Florido, severno in centralno Kalifornijo in tudi razne druge države v tej deželi, pa smo se končno naselili tu in tudi mislimo ostati. Okolica je naravnost krasna, posebno pa še sedaj v tem času, ko cveto in so istočasno na naši zemlji oranje in limone, razširjajoč svoj lep in močno dušični vonj daleč naokoli. Tudi podnebje tod je milo in prijetno, dejali bi večna pomlad s rožami in gorkim solncem, kakor tudi pitna voda mrzla, čista in zdrava. Tu se ljudje po večini ukvarjajo s perutnino, drugi pa imajo lepe in bogate vinograde ali pa vsakovrstne druge nasade, predvsem oranje, limone in "grapefruit", kakor tudi orehe, bruske, fige, olive in sploh vsakovrstno drugo sadje. Tudi dela se nam sedaj ne manjka, ker ljudje se sem seje trumoma iz vseh krajev ter grade s veliko naglico svoje domove in pa perutninske farme. Sedva je potrebno za onega, ki se miali tu naseliti, da prinese s seboj dovolj denarja, da si kupi zemljo ter na njej postavi svoj dom in perutninsko farmo, da bo dohodek stalen. Sedaj je tu na Fontani že kakih 250 neodvisnih perutninskih farm, na kojih reče od 500 do 3000 kokoši, poleg ogromne kompanije perutninske farme, kjer reče nad sto tisoč kokoši in kjer so izvalili letos nad 400 tisoč piščancev, ki jih razprodajajo deloma tu okoli, deloma pa pošiljajo po celih Združenih državah.

Naš napredek pa lahko pokažemo tudi na društvenem polju, kajti pred kratkim smo ustanovili svoje društvo S. N. P. J. "Oranžen cvet", ki šteje bres naše mladitve že 17 članov samo v oddaljenem oddelku in sme tako za Los Angelesom največje društvo oziroma največja slovenska naselbina v južni Kaliforniji.

To je slece naš prvi dopis iz Fontane v "Prosveti", oglašili pa so bomo od sedaj naprej še večkrat — in vi pa, čitatelji, samo "watch us grow and prosper." — Mrs. A. Hechevar.

ZARKOMET

Bo že, bo že!

Cikaški oča župan so se zmagoslavno vrnili iz kapitola, kjer so oprali cikaško mesto grde obdolitve, da v Chicago vladajo zločinski elementi. Oča so izjavili, da to ni res in da je pri nas vse v redu. Butlegarji so bili tako veseli te izjave, da so v tork zvečer zopet ubili tri Irce, med temi tudi jomotnega državnega pravdnika. Mala razposajenost, kajpada! Naprej za čikaški rekord!

Učite stroke!

Vsak otrok mora biti poudčen že v zgodnji mladosti, da delo je častno in da oni, ki žive ob delu drugih, živa nečastno. — Robert G. Ingersoll.

Glas iz Wisconsin.

Pred kratkim je Charlie jahal konjčka. Francelj je pa rekel, da tako ne pojde in je prijel "šimela" za rep. Ker je imel Charlie vajeti v rokah, je ostal Francelj samo rep. Da pa ne bo Milwaukee brez slovenskega lista, smo začeli izdajati neunijski list za unijako slogo. — Pika, Milwaukee, Wis.

Vsa mladina je obolela na ošpicah!

Strašna novica! Grozna novica! Ves narod je v nevarnosti! Ne vemo narod — vsa dežla. VES SVET! — Zgodilo se je sledeče:

Ognjenik je pod nogami...

Zopet se je tresel znani grič v Sheboyganu in rodil se je — škufek.

Krasen dan!

Nato je posijalo zlato solnce, ki je bil kakor že dolgo ne. Brate, vstanite zgodaj! Poišcite ljudi! Vse, kar je zdravega slovenskega in jugoslovanskega, pripeljite v Slovenako narodno podporno jednoto, socialistično stranko in širokoyno organizacijo!

Boste videli, kako bodo ščurki zopet bežali v svoje špranje!

Samo do Barbertona je šlo.

Drugi K. T. B. Si li videl, kako se je Firecovo maslo razlilo po Barbertonu? Kdor ima prevel, lahko drugim deli, pravi pregovor. Lojze je menda pozabil, niso pa drugi. To budalo je pokazalo na železnikarjeve grehe, so li pa njegovi že odpušteni? Če so, neki Vitus mu jih gotovo nikdar ne odpusti, čeprav je tako močan, da odpušta grehe, če mu plašči. Kjer sta mož in žena vsak drugega mislijenja, ne more biti nikdar sloge v družini. Ne vem, kako bi se mož počutil, če bi ga hodila žena popu toilit v spovednico, ko ve, da je vse skupaj bluff. Kaj bi Lojze naredil v tem slučaju? — Collinwoodski Strigelj.

Opice v njegovem šotoru.

Leadvillski fajmošter, ki je iz našel magično formulo "Trans tutiti", pravi, da je posnemalje te formule "opileje ponavljanje". Ako hoče Trunk poznati prave opilejake, naj pogleda v kolono lista, v katerem, odlagala jalove krljave s svojega polja. Tam bo videl makakote, ki dosledno ponavljajo in samo ponavljajo. Če bi bil g. Trunk dosleden mož, bi moral najprej prijeti za ukeša opilejake v lastnem šotoru in jih poudčiti, da tako delajo le na poudčitev, potem šele se lahko jesi na druge, ki so se drznili privesti malo zabave na račun prvegovne magične formule "Trans tutiti".

(Pazite, kako bodo zdaj ponavljali.)

Največja utopija.

"Katoliška nebesa bodo kraj miru in ljubezni" (torej bodo zdaj ščurki), piše Trunk. Ravno tako bodo pravoslavna nebesa, protestantska, mohamedanska, budistična in tisoč drugih nebes! Vsi kandidati za nebesa prinese mir in ljubezen z seboj s tega sveta! Najbolj srečna pa bo tista mati, katere edini sin ali hči bo vso večnost v peklu!

K. T. B.

Ali polji smeti pravilno pletli in štiti angličino? Narodi si "slovensko-anglično slovnico", katere je izdal in ima za pravičnega avtorja S. J. B. J.

Nečloveško izkoriščanje otrok na Kitajskem

Šest let stari otroci delajo v tovarnah. — Te otroke vlačijo v tovarne kontraktorji, ki plačajo za njih starišem en dolar na mesec.

New York, N. Y. — Ni čudo, ako Kitajci sovražijo belopoltnike in v njih vidijo avoje izkoriševalce. Kitajec vidi v belopoltnikih le gospodarje in svoje tlačitelje. Poročilo, ki ga je izdalo Ameriško kitajsko društvo, pripoveduje, kako strašno belopoltni tovarnarji in drugi tujezemski izkoriševalci izkoriščajo kitajske otroke. To oficijelno poročilo izjavlja, da v Sangaju dela 22.440 otrok, ki se niso dosegli starosti dvajsetih let. Več ko 50.700 otrok, ki so dosegli že starost dvajsetih let, gara tudi v teh sangajskih tovarnah, mesto, da bi hodili v šolo ali se pa igrali.

Komisija tega društva je dooznala, da delajo v tovarnah otroci, ki so komaj dosegli šesto leto. Delo traja običajno dvajset ur na dan. Opoldne imajo po eno uro prosto za obed in počitek. Velikokrat se dogodi, da morajo otroci ves čas stati, ko delajo, pa naj delajo podnevu ali ponoči.

V tovarnah delajo nepretrgoma, to je podnevu in ponoči, le včasih se ustavi obratovanje tovarne za teden dni ali pa kadar napoči kitajsko novo leto. Tovarnarji priporočajo delavcem, da naj si vsakih štirinajst dni vzamejo en dan počitka, a meza da tako nizka, da si delavci ne morejo privoščiti počitka. Komisija omenja, da so sanitarne naprave slabe, ker je marsikaj pogrešati pri njih.

Delo je od kosa. Domači kontraktor dobavlja otroke za tovarne. On plača starišem otroka po dolar na mesec. Otroci so slabo hranjeni, pa tudi njih prenočišča so zelo borna. Tovarna plača kontraktorju na mesec dva dolarja, tako da ima kontraktor na mesec en dolar dobička od otroka. Otroci ne vidijo denarja. Oni živijo v pravi sužnosti.

V tujezemskem distriktu je 125 tovarnen. Industrije so različne. Mestni svet v Sangaju tvori belopoltni tujezec, dasi ravno nosijo Kitajci težji konec davčne butare.

Ženski klub tujezemskih žena priporoča zelo mile reforme za te izkoriščane otroke. Starost za delo sposobnih otrok naj se povzraha na deset let, po štirih letih pa na dvajset let. Dalje naj se prepove delati otrokom, ki se niso dosegli starosti 14 let, več ko dvajset ur. 24-urni počitek vsakih štirinajst dni v takih tovarnah, v katerih postojne nevarne razmere.

Kitajci se čudijo in vprašujejo, kako da oni ljudje, ki označujejo "ljubi svojega bližnjaka kot samega sebe", morejo na tak način izkoriščati otroke, medtem ko sami ničesar ne delajo, ampak samo uživajo, kar izdelajo pridne delavske roke in prstki otrok. Naivneži kljub temu vprašujejo, zakaj se Kitajci punito in sovražijo belopoltnike.

Tako težak je, da se mora voziti v paketnem vozu.

Chicago. — V sredo se je pripeljal v Chicago s Santa Fe brzovlakom iz Californije možak, ki zbujal splošno pozornost, kjerkoli se pokaze. To je namreč Tom Tom, ki tehta celih 745 funtov, kar bo vsak priznal — ako primerja te funte s svojimi — da je že precej lepa teža. Pullman vozovi so sicer precej občutni, ampak naš okrogli Tom Tom ne more zlezi v nobenega. In tako se je vao dolgo pot peljal v paketnem vozu med različnimi kovčgi in podobnim. — Tom Tom je na potu na Coney Island, New York, kjer 'dela'.

Rockefeller umaknil ponudbo za muzej v Egiptu.

Kairo, Egipt, 29. apr. — John D. Rockefeller ml. je večeraj kabiral kralju Fuadu, da umakne ponudbo daru \$10.000.000 za zgraditev muzeja v Kairu. Egiptovska vlada je prej odklonila Rockefellerjev dar kot poniževalen za Egiptance.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Po štirih letih se je vrnil in izvedel, da je "mrtev"

Njegova žena se poročila ter zgradila z njegovo posmrtnino lepo hišo.

Port Huron, Mich., 28. apr. — V solzavih romanih se bere včas, kako se je pogrešani mož čez leta vrnil ter našel svojo ženkico v srečnem zakonu z drugim. V takih romanjih se tak 'junak' enostavno umakne a pozorišča, ker noče kaliti sreče svoji ženkici.

Adelaid Lebert je sicer tak možak, ampak storil je popolnoma drugače kot storijo junaki v romanjih.

Lebert, ki je star 53 let, se je vrnil po štirih letih odsotnosti. Našel je mnogo sprememb. Najprej je zvedel, da ni več živ, to se pravi, uradno je smatran za mrtvega, in kdor je uradno mrtvega, ni več uradno živ, četudi je mogoče drugače res živ. Svojo prejšnjo ženkico je našel v zakonu z nekim drugim. Parček živ v veliki in moderni stanovanjski hiši, na katere pročelju je zapazil svoje ime. Zvedel je, da je bila ta hiša postavljena z njegovo posmrtnino v znesku \$10.000. In ko je vse to zvedel, se ni umaknil s pozorišča, temveč je uvedel preiskavo.

Lebert je pred štirimi leti po nekem prepiru s svojo ženo zgubil. Lansko leto je skočil neki neznanec v plavž neke kompanije v Ontariu. Mrs. Lebert je očigledno trupo identificirala kot svojega moža. Mrliškoogledna poročila je nato proglasila Leberta za mrtvega in Mrs. Lebert je dvignila \$10.000 zavarovalnine.

Zakladi v potopljenih ladjah

Srečolovec se je odločil, da se polasti teh zakladov. — Zakladov lajst ljudje ga podpirajo v njegovem prizadevanju.

Miles City, Mont. — Elmore Ellsworth Wenner je skozi pet in dvajset let študiral in nabiral podatke, kje so se potopile v rekah Mississippi in Yellowstone ladje, na katerih so bile vkrcane vrednosti. On trdi, da je na teh ladjah bilo zlato, srebro, živo srebro in druge vrednosti. Po njegovi oceni so te vrednosti na teh ladjah vredne petdeset milijonov dolarjev. Dobil je podporne, ki so ga podprli z denarjem, da gre iskat te zaklade v potopljenih ladjah.

Dozdaj je eno tretjino tovara neke potopljene ladje že dvignil iz vode. To dejstvo mu daje pogum, da dvigne še druge potopljene ladje in da pride do zakladov, ki so bili vkrcani na ladjah.

Paroplovba po teh rekah je pričela leta 1823. Od tega časa se je pogreznilo veliko ladij, na katerih je bila vkrcana dragocena kožuhovina in kovine. Z ladjami "Pontiac" je šlo na dno sto petdeset odov žganja. Ladja se je pogreznila blizu sedanega mesta Bismarck v Severni Dakoti. Na nji je bilo vkrcanega tudi veliko vina. Blizu te ladje se je pogreznilo osem drugih parnikov, ki so imeli vkrcanega veliko dragocenega blaga.

Tovarna v bližini Waukegana pogorela.

Waukegan, Ill. — V sredo je požar uničil glavno poslopje Johns Manville tovarne v Asbestos City, severno od Waukegana. Ogenj je bil najbrže podtaknjen. Škoda znaša \$750.000. Pri gašenju sta bila dva moža ranjena, in sicer David A. Button, načelnik waukeganških gasilcev, in Thomas Patrick, ki je prostovoljno pomagal pri gašenju.

V pogorelem posloppu so se nahajali uradi kompanije, dalje kemični laboratorij ter odposiljalni oddelek.

Coolidge podpisal italijanski pakt.

Washington, D. C. — Predsednik je v sredo podpisal pogodbo z Italijo za odplačevanje vojnega posojila. Istočasno je senat ratificiral enako pogodbo s Čehoslovakijo, ki je bila zadnja, kar je doslej sklenjenih, s 55 glasovi proti 17.

Demokrati na jugu proti spomeniku zamorskomu vojaku

Ampak poslanska zbornica je vključila njih opoziciji odobrila spomenik.

Washington, D. C. — Stevilni demokrati iz južnih držav — kjer je veliko zamorcev, potomcev zamorskih sužnjcev — so v sredo napeli vse sile, da porazijo zakonski načrt, ki ga je predložil kongresnik Fish in ki dovoljuje \$30.000 za postavitev spomenika v poštast 93. diviziji na bojnem polju v bližini Sechaulta, Francija, kjer se je ta divizija hrabro borila.

Omenjena divizija je bila sestavljena po večini iz samih zamorskih polkov, in je torej jasno, da so južnjakariji, ki so delali silen hrup v zbornici, hoteli preprečiti, da bi se tudi zamorskim vojakom skazala primerna čast. Trdili so sicer, da ne nasprotujejo načrtu radi plemenitih predsodkov, ampak tega jim seveda nihče ne more verjeti.

Zakonski načrt za postavitev spomenika zamorskim vojakom v Franciji je bil vključil hudi opoziciji z večino glasov sprejet.

PRICUJOČNOST DUHA JE RESILA ŽIVLJENJE.

Z gorečim letalom je sedel na tla in pogasil ogenj.

Jamesburg, N. Y. — Lajtnant Ponte de Acre se je nahajal 3.000 čevljev visoko v zraku, ko je pričelo letalo goreti. Spustil se je z letalom zopet na tla in pogasil ogenj. Na to se je dvignil v zrak in odletel na Mitchellovo letalsko polje.

MAČKA ZADUŠILA DETE.

Vlegla se mu je na usta.

New York, N. Y. — Tri mesece stara deklica Corinne Jones je ležala v vozičku, ko je mati odšla od doma. V odsotnosti matere je mačka legla detetu na usta in nos in mu tako zabranila dihati. Ko je mati vstopila, je mačka skočila z vozička. Dete je bilo že mrtvo.

LEWIS POMAGA PINCHOTU.

Hazleton, Pa. — John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije U. M. W., pomaga groverju Pinchotu v kampanji za senatno kandidaturo.

Cene gasolina povlašene v srednjeevropskih državah.

Chicago. — Standard Oil kompanija je z dnem 29. aprila zvišala cene gasolina za 1 cent pri galonu. To povzročanje je v veljavi v sledečih srednjeevropskih državah: Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Minnesota, Iowa, Missouri, Kansas, North in South Dakota ter severni del Oklahoma. — Kompanija si s tem povzvišanjem pomnoži svoje profite, ampak da bi svojim delavcem tudi zvišala plače, ji niti na misel ne pride.

Francija upostavi vojni kruh.

Pariz, 29. apr. — Francija se v svoji finančni krizi vrača k izjemnim ukrepom iz vojnih časov. Vlada je odredila, da pšenčna moka mora imeti osem odstotkov ržene moke z namenom, da se ustavi dražitev kruha.

Pametno.

"Slišite natak, to pa nikakor ne izgleda lepo, da so vse cvetlice po mizah samo umetne." "Ne moremo drugače. To je najslabše pri upravljanju vegetarijanske restavracije, ker drugače nam gostje pojedjo vse cvetlice."

Med materami.

"In se je vaša hči srečno poročila?" "Prav res se je. Njen mož je v smrtnem strahu pred njo."

Da se prepriča.

Zrtev (brivcu, ki ga je vsaga obrezal): "Prosim, dajte mi kozarec vode." Brivec: "Mislim, da ne boste padli v nezavest." "Ne. Samo skuhati hočem, če usta še držijo vodo."

Zakaj je toliko zločincev v Ameriki

Piše Adam Rudar.

Nekdo mora na vsak način povedati resnico o preminogih zločinih in tej boji deželi, drugače ne bodo jisti nikdar nehali klopčati o tem. To storim jaz: Takoj v začetku moram povedati, da se strinjam z vsemi dobri Amerikanci, ki pravijo, da so tujezemci, ki so prišli sem, popolnoma odgovorni za naš neprekinjen rekord zločinstva. Dokler se ni Kolomb (da, tudi on je bil tujec) izkrcal na naše gostoljubne bregove, ni bilo ne sodnika, porote in ne ječe v vsej Ameriki od Peklenskih vrat na vzhodu do Zlatih vrat na zapadu. Zakaj? Zato, ker so bili rdečekrvni in rdečekožni, stodoletni Amerikanci, ki so bivali v tej lepi deželi, predno so se tujezemci priključili, tako dobri, da niso potrebovali nobenih zakonov za spodobno obnašanje. In če ni zakonov, ne more biti kršiteljev, kriminalcev in kriminalskih advokatov.

Prišli so torej tujezemci, katere je pripeljal "dego" Kolomb. Prvo, kar je storil, je bilo, da je zasadil prapor v blato in izjavil, da vsa ta zemlja pripada španakemu kralju, kateri je ni nikdar videl. Storil je to, ne da bi bil rekel vsaj hvala rodnim Amerikancem, ki so tu živeli toliko časa, da je celo sveto pismo pozabilo napje.

Za Kolombom so prišli puritanci, ki so bili primorani zapustiti Anglijo in Holandijo radi tega, ker niso hoteli iti v nebesa po postavah svoje domovine. Rekli so, da oni si ne pustijo zapovedovati, kako, kje in kdaj morajo moliti. Ampak zakon je zakon, pravim jaz. Če bi bili puritanci dobri državljani svoje dežele, bi bili ostali doma, držali se zakonov in šli v peklo tako kakor je zahteval zakon.

Za puritanci so prišli kavalirji, katere je izgnal Cromwell iz Anglije zato, ker so bili potomci razbojnikov in ker se niso hoteli pokoriti novim postavam, na podlagi katerih je Cromwell zaplenil posestva onim, katerih plemeniti predniki so priropali leta od drugih.

Ko so puritanci in kavalirji prepodili rodne Amerikance iz svoje osebnosti a pomočjo pariskega seneca, škotskega bika (žganje) in pušk na kreslini kamen, so pisali sorodnikom domov, naj jim pošljejo delavcev, da bodo mogli živeti ob delu drugih, dokler ne bo nova dežela dovolj bogata. Domači v stari domovini so pa preveč dali na lastno blaginjo in se niso hoteli iznebiti delavcev, iz katerih so prešli kruh in druge dobre stvari, toda prošnje niso zavrnili. Kaj so storili? Odprli so ječe, norišnice in ubožnice ter poklonili vse ljudi iz teh zavodov ameriškim kolonijam.

Naseljenji bi bili lahko odklonili ta dar, ali ker je bilo že od nekdaj bolj častno, če je kruh, za katerega se poti kdo drugi, kakor da bi se potil ti sam, pa naj bo oni, ki se poti zate, še tak lopov — so hvaležno sprejeli tovor in brž pisali po še več tega blaga.

Tako je prišlo v navado, da je par stoletij po prihodu romarskih očetov romala sem redno četa za četo zločincev; vse evropske vlade so pošiljale tatove, pretepače, roparje, morilce, sleparje, vagabunde in vlačuge v ameriške kolonije. To je trajalo do polovice devetnajstega stoletja.

Neki zgodovinar trdi, da je do časa revolucije bilo deportiranih 20.000 kazencev samo v Maryland. Če pomislimo, da je Anglija imela trinajst kolonij, ni treba posebno velikega matematika, da izračuna ogromno število zločinskih tujezcev, ki so bili poslani v Ameriko.

Rad bi vedel, kaj se je zgodilo s temi stototoci kriminalcev. Ali so val umrli predno so se oženili ali pa so njihovi potomci absolutno pozabili na svoje očete. Fakt je, da kolikor poznam ljudi — in poznam jih mnogo — ni eden noče priznati, da izhaja iz kaznenca. Ali ni to čudno? Čudno je toliko bolj, ker na drugi strani poznam kakih štirideset milijonov ljudi, ki trdijo, da so vsi potomci 70 dvojic, treh starih devic in dveh samcev, ki so prišli "čez" na ladji Mayflower!

Moje privatno mnenje je, da deportirani zločinci niso izvršili plemenskega samomora, pač pa so se razmnožili v silno veliki meri, v kakršni se še danes množe tujezemci najnikje človeške plasti. In če je moje mnenje prav, imam dobro pojasnilo, zakaj smo Amerikanci danes najbolj zločinski narod na svetu. Jabolko ne pada daleč od drevesa. Svoji rode svoje. Čudno, da ni nihče drugi kot baš moja revna malenkost prišla na to enostavno spoznanje, dasi lahko vsakdo vidi pravilnost moje dijanoze.

Vsi zgodovinarji se strinjajo, da je bila Evropa nekoč tako silna kriminalceva, da je skoraj vsaka večja vas obesila par ljudi v tednu. Danes je drugače. V Londonu, kjer so med letoma 1715 in 1775 deportirali 10.000 zločincev iz stare ječe Old Bailey v ameriške kolonije, je bilo leta 1922 samo 17 umorov, dočim jih je bilo v New Yorku 240 v istem letu.

Dalje moram povedati, da največ umorov v Ameriki se izvrši v čisto domačih mestih na jugu. Leta 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.000 prebivalcev, je imel simon pure ameriški Jacksonville, Miss., 98 umorov v istem razmerju; letočasno ni bilo v gotovih tovarnahskih mestih Nove Anglije, kjer žive večinoma tujezemci, celo leto nobenega umora.

Ko se torej strinjam z vsemi velikimi ameriški kriminalologi, da so tujezemci krivi zlasti v čisto domačih mestih na jugu, leti 1924, ko je bilo v splošnem devet umorov na vsakih 100.

POGLEDE V RAJ

Tistikrat je bilo, ko je diktatura proletarijata na Madžarskem zaklicala vsem zavrženim in zaničevanim:

"Vstanite, ki so vam žuljave roke in noge ranjene od kamnenja! Zakaj, kerubim z ognjenim mečem lastnika je pregan od vrat prisvojene lastnine, ki je vaša."

In zakričalo je, kakor grom, kakor maščevalec, ki prihaja, da odpre vrata vsem:

"Kje si ti in vi, ki ste živeli od našega joka in našega škripanja z zobmi? Račun tirjam od vas, ki ste plesali v razkošju na plečih svojega brata, s krvjo oblitih in v mrazu trepetajočega?"

Odpri je Lucifer-proletarijat široko vrata prekrasnih vil in palač ter dvignil iz podzemskih vlažnih in mrzlih lukenj stanovanj drobna, nežna bitja, bledolice otročice, svoje mladice.

... V arci otrok se je vtisnil spomin na diktaturo proletarijata na Madžarskem.

Odpirajo se otroški domovi. Otročice vodijo po sobanah in vrtovih bivše bankirske vile, sezidane z žulji in znoji proletarijata.

Mati z obrazom, od pomanjkanja in trpljenja izsušenim in razoranim gleda in boja svoje dete.

"Glej... zaboga... Nikdar bi ne verjela, da bo moj mali živel v takšni palači... V takšni palači, kakor cerkev prekrasni... Kakor da gledam vase to v gledališču, v kinematografu — tako je vse okrog mene..."

Druge se smehljajo in ne ve, kaj bi.

"Po teh preprohah se bo sprehajal moj otrok," govori in tiplje z rokami preproge. "On, ki je moral dosedaj hoditi po umazanih tleh... ves prehlajen in kašljav?... Saj mu tu niti čevljev ni potreba!"

A tretja maha z roko:

"Do sedaj nisem znala, kaj je to oblast nas trpečih in preziranih. Sedaj pa začnem razumeti... To je tisto, ki mu je ime pravica... To je vse vaša... To je tisto, kadar dela naj tudi jel Giejte no... V kakšni mehki postelji bo spal moj mali Jurček... Ne več na slamici, že vsi gnili tam v kotu..."

Materi si otrlo solze. Medtem so se po sobanah udomačili otroci. Seznanjali so se med seboj, smejo se slikam na stenah z veselimi, srebrnimi otročjim smehom.

"Ali si bil priden," ogovori teta že nekoliko večjega otroka.

"Ali si zaslužil, da živiš tu?"

Otrok je pogledal teta.

"Zakaj bi ne zaslužil, teta? Saj je to hiša zidala moj oče, in očetje drugih otrok. On je delal, da jaz živim tu. On je zaslužil, da živim jaz v hiši, ki je delo njegovih oduženih rok in znojem namočenega čela..."

Približal se je tretji otrok.

"Daj, Tonček," je rekla teta, deklamuj nam kaj, da bomo poslušali, kako znaš."

Otrok se je vzravnil. Z močnim glasom je jel deklamirati Ade Stimsonove "Psalm Dela". Njegov otroški glas je bil kakor glas preroka:

"In človeštvo sem služilo stoletja. Stoletja sem nosilo breme telega sveta."

Razlilo sem zemljo. Prisililo sem jo, da rodi bogastva. In storilo sem, da cvete puščava in divja polja sem spremenilo v prekrasne vrtove."

Zbral sem hrano od zrna in plov od vega."

Preživljam vseh svet. Jaz dajem hrano vsem ljudem."

Udomačilo sem divje zveri; prisililo sem jih, da služijo človeku."

Pređem in iz niti delam platno. In sestijem ga, da je obleka. Ves narod oblačim."

Prevtal sem planine in jih naredil pristopne ljudem. Po-

rušil sem gore in gigante in jih pripodobil človeku."

Jaz sem v žaru toplin, v pari kotlov, v pisku stroja. Obožati sem narode. Vse bogastvo sem ustvaril jaz."

Ali oslepele so moje oči in moje roke so zvezale z verigami."

In nisem smel videti bogastva, ki sem ga ustvarjal, ne poseči, moje je. Nisem smel govoriti o dobrih zemlji, ki pripadajo meni."

Ali začela je padati luskina z mojih oči."

In spregledal sem. Videl sem in spoznal, da sem okraden."

Dvignil se bom z vsemi silami in razklenil bom verige. Vzel bom nazaj vse, kar je mojega."

In ustvaril bom zadovoljstvo in izobilje vsem. Mir in veselje bom prinesel večini ljudem. In blagoslovil bom vse človeštvo. Srečni bodo prebivalci zemlje."

Zakaj, jaz sem več in močnejši od Mamona."

Diktatura proletarijata je bila zlomljena. Lucifer je bil strmoglavjen še enkrat. Trpljenje vekov ga še ni utrdilo dovolj, da bi vzdržal močnost in besnilo bogov. Pred vrata raja se je odpravljala zopet straža kerubinov-hlapcev z ognjenim mečem krivice..."

Še tisto noč, globoko o polnoči je bivali lastnik vile vzbudil otroka. Stodvajsetim tuberkuloznim otrokom je pregal sanje življenja.

"Marš od tod... Ven!"

"Zakaj?... Kako?... Saj je to vendar naš dom?! Očetje našo se ga zidala s svojim znojem in akropili s svojo krvjo..."

"Marš ven..."

Trskale so zaušnice, žvižgale palice..."

Ponoči, globoko, v noč se je s hrčička vila dolga procesija otrok — v mesto, v mrak... v vlažne kleti. Večina njih ni vedela, kje so starši, kam jih vodi pot, po kateri gredo, kako priti k njim... nazaj, — nazaj v siromaštvo, v mrak, v luknje brez

zraka... Vzgojiteljic ni, da bi jim kazale pot. Zaprl so jih v ječe..."

Počasi je šla v gluho noč topla otrok. Ni bilo solze v očeh, ne joka v grlu. Glasno, uporno in grmeče so pela nežna grla delavsko pesem..."

Črtilo o državah unije

KALIFORNJA.

Ono, kar je v Kalifornijo privleklo ljudi prvič v večjem številu čez puščavo in gore zapada, je bilo odkritje zlata v l. 1848. Dne 19. januarja tega leta je nek James W. Marshall, Amerikane iz New Jersey, ki je bil v službi nekake švicarskega naseljence in delal pri gradnji žage blizu naselbine Coloma, v struji mlinskega potoka pobral nekoliko luskinih rumene kovine. Vzle temu, da so hoteli zamolčati veliko novico, se je vest bliskoma razširila in v par mesecih je začel zgodovinski "naval na zlato" (gold rush). Srečevalci so začeli prihajati od vsepovsod po morju in čez tedaj divje pokrajine zapada. V naslednjih letih se je zlato izkopavalo v ogromnih količinah. Temu "zlatemu" začetku se ima Kalifornija zahvaliti na svoj pridevek "Golden State".

Časi so sedaj minili, ko je mogel srečevalec obogateti z izkopavanjem ali izpiranjem zlata. Danesnja industrija zlata v Kaliforniji je globoko rudarjenje v plasti kremenca, katere so le pogojena nadaljevanja izvirnih žil, ki so se nekada izkopavale ob površini. Tako rudarjenje pa potrebuje velikih kapitalov, strokovnjake izkušnje in časa. Zlato rudarstvo ne privlači več širokih množic, da bi Kalifornija še vedno producirala mnogo zlata.

Kalifornija pa ni izgubila svoje privlačnosti za priseljence, ampak ljudje, ki so se tam naselili tokom zadnjih 30 ali 40 let, so bili druge vrste nego izvirni zlatolovci. Večinoma so imeli ti naseljenci nekoliko kapitala. Krašno podnebje pacifične obali jih je privabilo v "zlato državo". Podnebje Kalifornije je nekaj, o čemur se vsak pristen Kalifornijec ne bi nikoli naveličal govoriti. In res podnebje je krašno. Večna pomlad in cvetje vsepovsod, kar najbolj očara tujca. Po veliki osrednji kalifornijski dolini more človek v februarju ali marcu hoditi 400 milj, stopajoč na cvetlice ob vsakem koraku. Resnica ima tam le dva letna časa: vlažnega in suhega. Zimski čas, ali pravzaprav vlažni čas, sega od konca oktobra do ranega aprila, s približno 15 do 25 deževnimi dnevi. Tekom šestih mesecev potem takorekoč nikoli ne dežuje razen kakih nalivov na vlažnem gorovju. V splošnem je podnebje milo, ali Kalifornija ima tudi visoke gore, kjer človek vidi zimsko podnebje. Treba potovati le par ur akoraj iz vsakega kraja, da človek najde vsako raznovrstnost podnebja, ki si ga želi. V bližini mesta Los Angeles, katerega milo podnebje slovi po vsem svetu, se je dostikrat moglo drasti na sanel 10 do 12 milj daleč od mesta. Z zasneženih višav more gledati dol na bližnje cvetoče nasade pomarančev ter po enourni vožnji more priti na obal morja in se kopati v oceanu, ki ima tam povprečno zimsko temperaturo 60 stopinj.

Kalifornija ima površino približno 158.000 kvadratnih milj in je po državi Teksas najobsebnjša država Unije. Radi primeren naj navedemo, da je Kalifornija le malo manjša kot Jugoslavija. Grčija in Albanija skupaj, oziroma tako velika kot Nemčija brez Bavarske in Vrttembergke. Na severu meji na državo Oregon, vzhodno na državi Nevada in Arizona, južno na mehiško Spodnjo Kalifornijo in zapadno na Tiho morje. Morska obal je približno 1.000 milj dolga. Dvoje gorovij se razteza od juga do severa, Sierra Nevada in Hribovje ob obali (Coast Range). Vmes se nahaja velika kalifornijska dolina. Največji reki sta Sacramento in San Joaquin. V Kaliforniji se vzpenja najvišja gora Združenih držav, odsevi Alasko, namreč Mount Whitney, 14.501 čevljev (4431 metrov) visoka. Kalifornija je l. 1920 imela 3.427.000 prebivalcev. Največje mesto je Los Angeles (približno 580.000 prebivalcev); ta je glede prebivalstva prekosil San Fran-

NAZARIL ROJAKOM.

prilateljem in snancem, ter vsem mojim odjemalcem širom Amerike se zahvaljujem za naklonjenost, katere ste mi iskali s obilnimi naročili, katerih je bilo dvakrat več letos kot prejšnje leto.

To je dokaz, da moje klobase in prekajeno meso je vresnici prve vrste in s tem, da so odjemalci zadovoljni je moj največji uspeh. S prvim junijem tega leta preneham razpislati moj izdelek, kar bo potem nastalo prevel vroče. Torej nudi se vam še prilika, da si hitro naročite v tem času klobase in drugega mesa, da boste imeli dovolj za čez poletje. Jamčim vam, da se ne bodo pokvarile. Pošljim vam jih 5 fantov ali več. Denar se pošlje s naročilom poština je plačana oziroma všteta. Pišite na naslov:

JOSEPH LESKOVAR,

610—14th Street, Racine, Wis.

P. S. Prihodnje jesen bom preskrbel, da bo vsak rojak imel priliko nabavit si moje fiše prave domačega izdelka krvave in mesene klobase, doma pri svojem gročariju, valed tega prosim, da mi pošljete imena in naslove vaših gročari lastnikov, s katerimi bom stopil pozneje v zvezo in tako ustregel vsem širom Amerike. (Adv.)

Krasen spomin je

Zgodovinska spominika S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENC"

Knjiga je ilustrovana s nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobotarja in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Cena je \$5.00

s poštnino vred.

Naročnino pošljite na upravitelstvo Prosveta, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cena 50c

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častilke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

ŽIVETI!

Spisal Ivan Cankar.

(Dolje)

"Pozna se ti, slomak! Pa bi mi bil verjel, ki imam izkušnje! Nevarno se je pečati a vedomecu. Kogar zgrabi, ga ne izpusti več, dokler mu ne izpiše zadnje kapljice. Izgubljen si, prijatelj, žalibog! Zavadi tega ti vino že zmerom lahko tekne. Ostal bi bil, kjer si bil — tako pa siš drugam in sedaj si priklenjen. Ne moreš ne nazaj in ne naprej. Vedomec te ne izpusti nikoli več. Konec! Amen!"

Jakob je mislil sam nekako podobno, zato se ni ne čudil, ne vznemirjal.

"Je že tako?" je odgovorjal vdano. "Boš ja kazeti. Kdo bi se upiral?"

"Koliko pa si napravil v tem času?" je vprašal Krničar dalje. "Kaj je s tvojimi načrti? Drama — tragedija — roman..."

Jakob je odprl oči na široko in je gledal Krničarju nem in osupel v lica.

"No, da!" se je smejal Krničar. "Saj si pripovedoval tisti zadnji večer, ko si se tako čemerno poslavljali. Drama — tragedija — roman — kje so?"

Potrkal je s prstom ob mizo.

"Drama — tragedija — roman — sem z njimi!"

"Nič nisem napisal!" je jecjal Jakob. V tem hipu šele se je zavedel, da res ni bil napisal besede; ves osupel in prestrašen je bil.

Krničar pa se je smejal na glas.

"Kaj ti nisi pravil? Pa mi tudi tega nisi verjel! — Pridel in pripovedujel o življenju, o vedomecu, pa še sam ne veš, kaj je bil napravil iz tebe! — No, ali imaš kaj novih načrtov?"

"Nič jih nimam!" je priznal Jakob, nato pa se je domislil.

"Ali pač, potrpi! Napisal bi novelo — zelo zanimivo in efektno —"

Krničarju so se zasvetile oči.

"Novelo? No, brž, pripoveduj!"

"Sam še ne vem natanko. Kar mi je v mislih, v arcu, je šele nerazločen čut, nekaj nejasnega, ampak groznega, okrutnega... čudna vrsta bolečine, ljubezni, blaznosti... Iz tega nejasnega čuta mi je treba šele zajeti, da dobim osebo in dejanje..."

Krničar je poslušal napeto, naslonil je komolca na koleno in je vprašal:

"En prizor pa je že gotov, že čisto jasen? Glavni prizor?"

"Da, glavni prizor je že čisto jasno pred mojim očmi!" je odgovorjal Jakob in se je nekoliko začudil.

Krničar pa je vprašal dalje in njegov glas je bil enak, njegova oči so svetile.

"Glavni prizor torej?... Glej, tudi jak že dolgo nisem napisal besede, tudi načrtov nimam. Eno samo novelo bi napisal, dasi vem, da je ne napišem nikoli. In tudi jaz še nimam nič jasnega, določnega. Vse, kar je v mojem arcu, v mojih mislih, je šele nerazločen čut... nekaj groznega, okrutnega... posebna vrsta bolečosti, ljubezni, blaznosti... Ampak glavni prizor stoji že čisto jasno pred mojim očmi..."

Jakob ga je gledal plah in vznemirjen.

"Kakšen se je prizor?"

Krničar se je malonoli udobno in je pripovedoval s mirnim, malo tišjim glasom:

"No — on in ona, kakor zmerom. Bog sam vedi, kaj je bilo med njima — ali resnica je, da je bil njegov obraz smrtnobled, upal in razoran in da so se mu svetile oči kakor blaznemu človeku. Bilonil se je, težko so sople prsi, roke so se istegale in prsti so se krčili, trepetajoči, belega mesa in tople krvi željni krempilji. Ona je stala ob durih, ki jih je mislila pravkar odpreti. Oblečena je bila še v cestno obleko, bluzo je bila na prsih polodpeta. Njen obraz je bil prejel tako miren, narahlo sardel, na ustnicah je bil hudomušen, malo zlovoljen nasme — ali glej, še je obraz blede in se je počil v silni grozi, oči so se širile in vaa luč je izgnila iz njih; glasu ni bilo iz grla, dasi so se odpirale in krivilje osinjele ustnice. In tedaj je planil, jo je zgrabil z okrutno silo. Zakopal se se krempilji v dolge, mehke, svetle lase, ob ateno, ob mizo, ob stol je bila uboga lepa glava in rdeči curki so curjali čez belo polt..."

"To je moj prizor!" je zakričal Jakob.

"Kaj misliš, da sem plagijator?" ga je vprašal Krničar s kaljivim, malo slobnim nasmehom na ustnicah.

"Odkod ti je ta prizor? Zakaj ima tista ženska zelenosinje oči?"

"Saj sem rekel, da je vedomec!" je odgovoril Krničar mirno in je posegal po kartah...

Lepa noč je bila, ko sta blodila po ulicah Krničar in Jakob. Nebo je bilo čisto blizu, tako da bi se roka skoro doteknila zvezd, ki so sijale mirno.

Krničarjev obraz je bil skrit v ovratniku, pomečkani klobuk se je skoro dotikal obrvi. Hodila sta tiho, misli so se spajale v misli, brez besed. Prišla sta mimo velike hiše, kakor mrtve slepe oči so bila brezčustvena okna.

"Tudi tamle gori jih je umrlo dvoje," je izpregovoril Krničar. "Se o pravem času sta umrla — drugače bi ju izsekal, izpil vedomec..."

Jakob se je spomnil, mladit duš, polnih hrepenenja in kelja in silnega upanja. Teško mu je bilo pri arcu in strah ga je bilo Krničarjevih besed.

"Ali v njiu je bilo življenja brez mere... onadva nista bila mrtva. Ni mi moglo, da bi mislil na smrt, kadar mislim nanju..."

Krničar se je nasmešnil.

"Kakšno je tisto življenje, ki si bil zahrepenel po njem in ki ga zdaj uživa, prijatelj, v naročju vedomec? Kaj ima to življenje kaj opravila s tistimi sanjami in s tistimi nadami, ki jih poznaš in ki sta jih bila onadva tako polna? Tudi onadva sta stala ob poti in blagor jima, da sta se odpočila o pravem času..." Tam, prijatelj, so še okna razsvetljena in kozarci zvence. Vstopiva, če si žejen!"

V.

Jakob je šel, kakor jih hivi brez števila, življenje, podobno žalostnemu, topemu, dolgočasnemu tiktakanju stenake ure. Tako je legel tudi na njegovo zunanost tisti žalostni, topli, dolgočasni izraz. Že je bil podoben Krničarju, jetičnemu Grebenu in nekoliko tudi debeluhemu Pasaarju, ki je bil drugače prelen in predebel, da bi se mogel čutiti nearečnega.

(Konec prihodnjic.)

Imovina in preostanek \$20,000,000.00

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV

Kaspar American State Bank

1900 BLUE ISLAND AVE., VOGAL 19. ULICE, CHICAGO, ILL.